Девизниот пазар во Република Македонија и улогата на НБРМ

Маја Кадиевска Војновиќ
Вицегувернер

Сектор за операции на финансиски пазари и платни системи
Народна банка на Република Македонија

УКИМ - Економски факултет Скопје

септември 2017 година

Спроведување на монетарната политика
Монетарна стратегија

Избрана е <u>монетарна стратегија на таргетирање на номиналниот девизен курс на денарот во однос на еврото</u> – посредна цел за остварување на крајната цел

Спроведување на монетарната политика
Монетарна стратегија

Зошто таргетирање на девизниот курс, зошто стабилен курс?
Мала и отворена економија – увозна зависност од енергенси (притисок врз домашни цени) и увозна зависност на извозот
Висок степен на финансиска евроизација
Транспарентен и предвидлив пристап за формирање на инфлациски очекувања
Воведена е од 1995 година, по што има стабилизација на инфлацијата

Просечна инфлација, годишни промени, во %

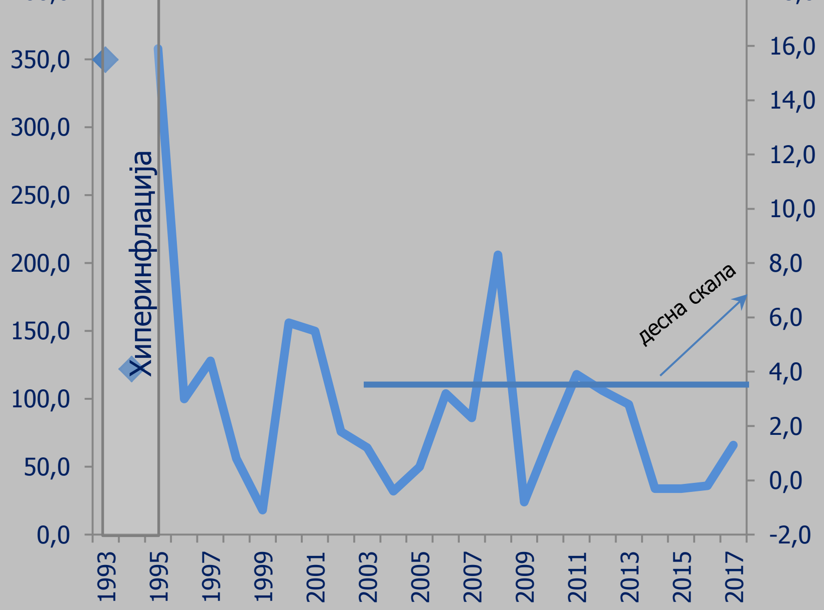

Просечен девизен курс

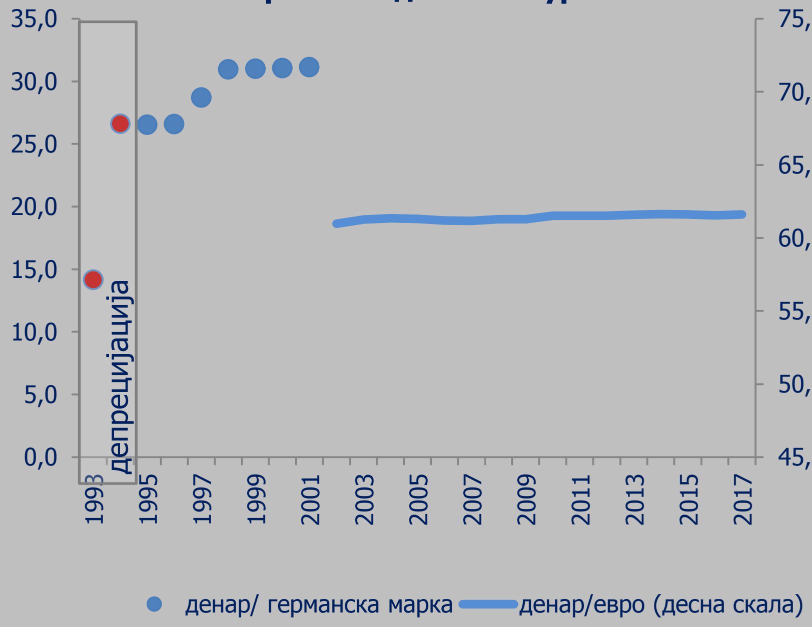

Одржување на стабилноста на девизниот курс
Девизен пазар и формирање на девизен курс –по сегменти

ДЕВИЗЕН ПАЗАР ПО СЕГМЕНТИ (БАНКИ-КЛИЕНТИ, МЕЃУБАНКАРСКИ И ИНТЕРВЕНЦИИ НА НБРМ)

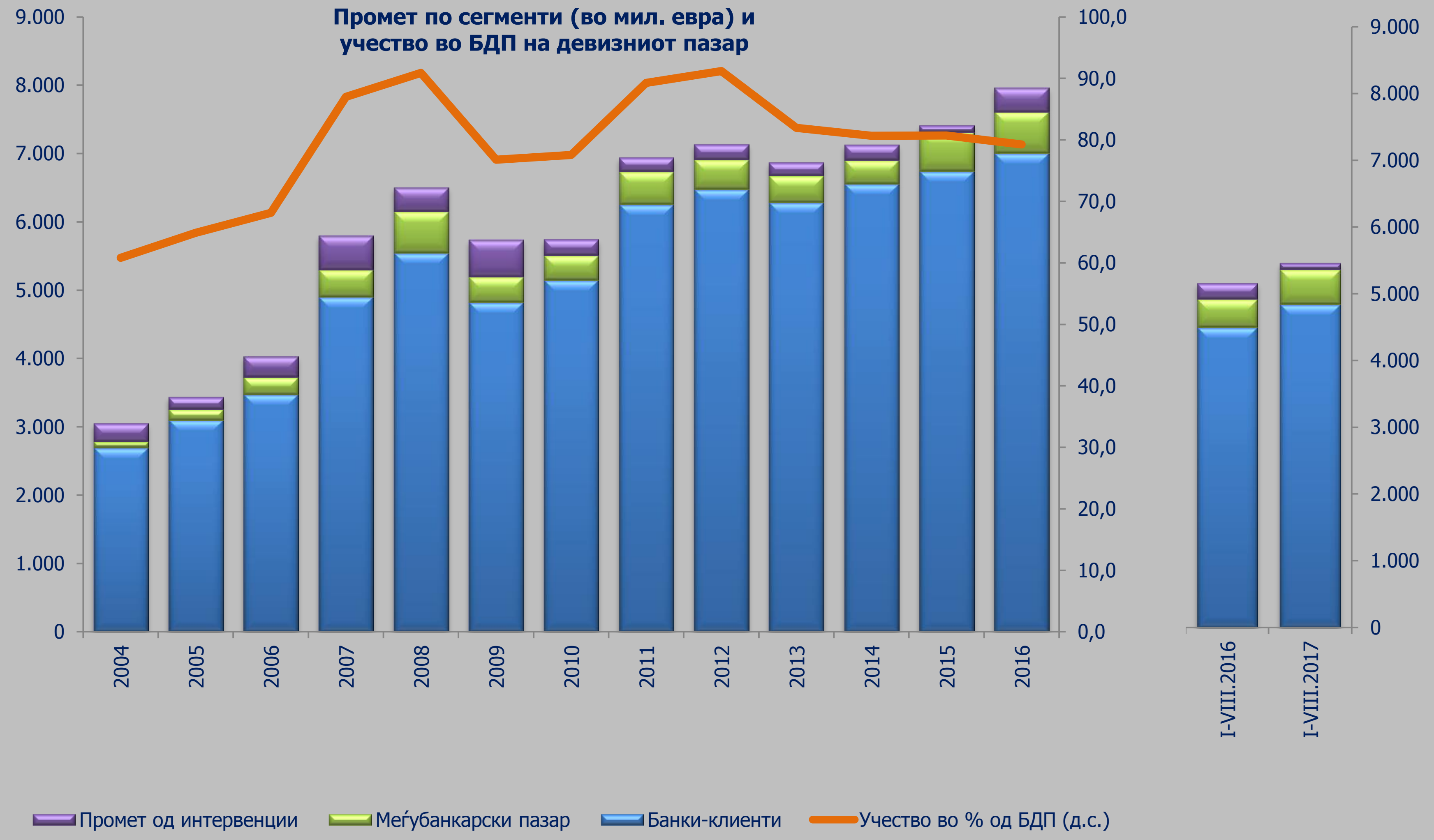

Девизен пазар - банки со клиенти (фирми, физички лица, менувачници, нерезиденти)

На нето основа:

- **Фирмите –**купуваат девизи од банките (-)
- **Менувачниците –** продаваат девизи на банките (+);
- **Физичките лица –** генерално продаваат девизи на банките, но, во одредени периоди може да купуваат девизи од банките, (+, -)
- **Нерезидентите** – зависно од одлуките (+, -)

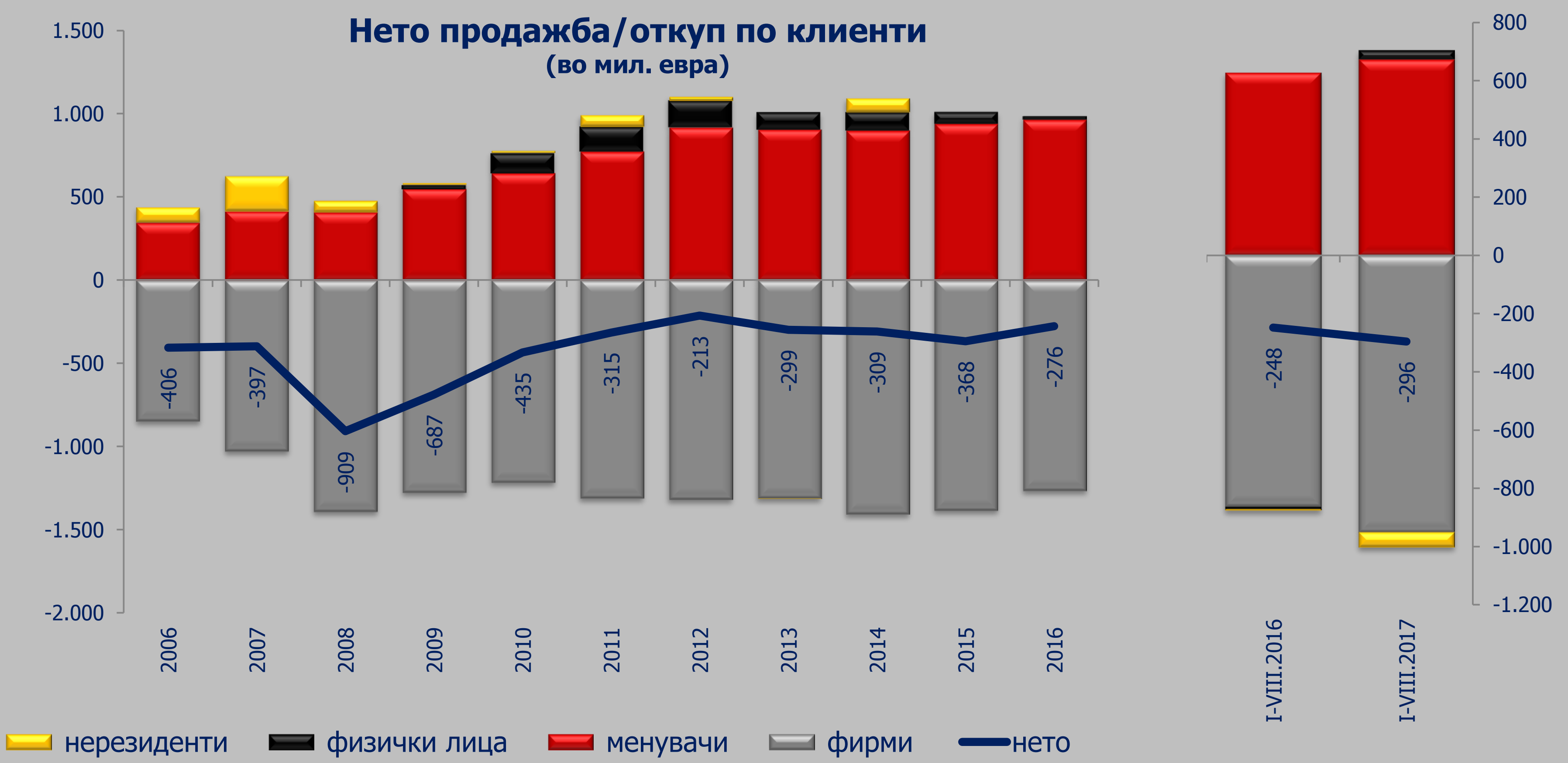

Девизен пазар - банки со клиенти (фирми, физички лица, менувачници, нерезиденти)

Во последните неколку години -**понудата бележи раст заради зголемената понуда на девизи од фирми и менувачници...**

...на страната на побарувачката, стапките на годишен раст се пониски (исклучок 2017)

- Раст заради побарувачката на фирмите и физичките лица (2017 - и нерезиденти).

Девизен пазар – трансакции на банки со фирми

Кои ФИРМИ ја формираат ПОНУДАТА НА ДЕВИЗИ?

Во последните неколку години има промени во структурата

- ✓ **Расте улогата на НПК (нови производни капацитети) и на фирмите од градежништвото и ИТ секторот**
- ✓ **Намалена е улогата на фирмите од металната индустрија**

Понуда од фирми кои чинат над 73% од вк. понуда

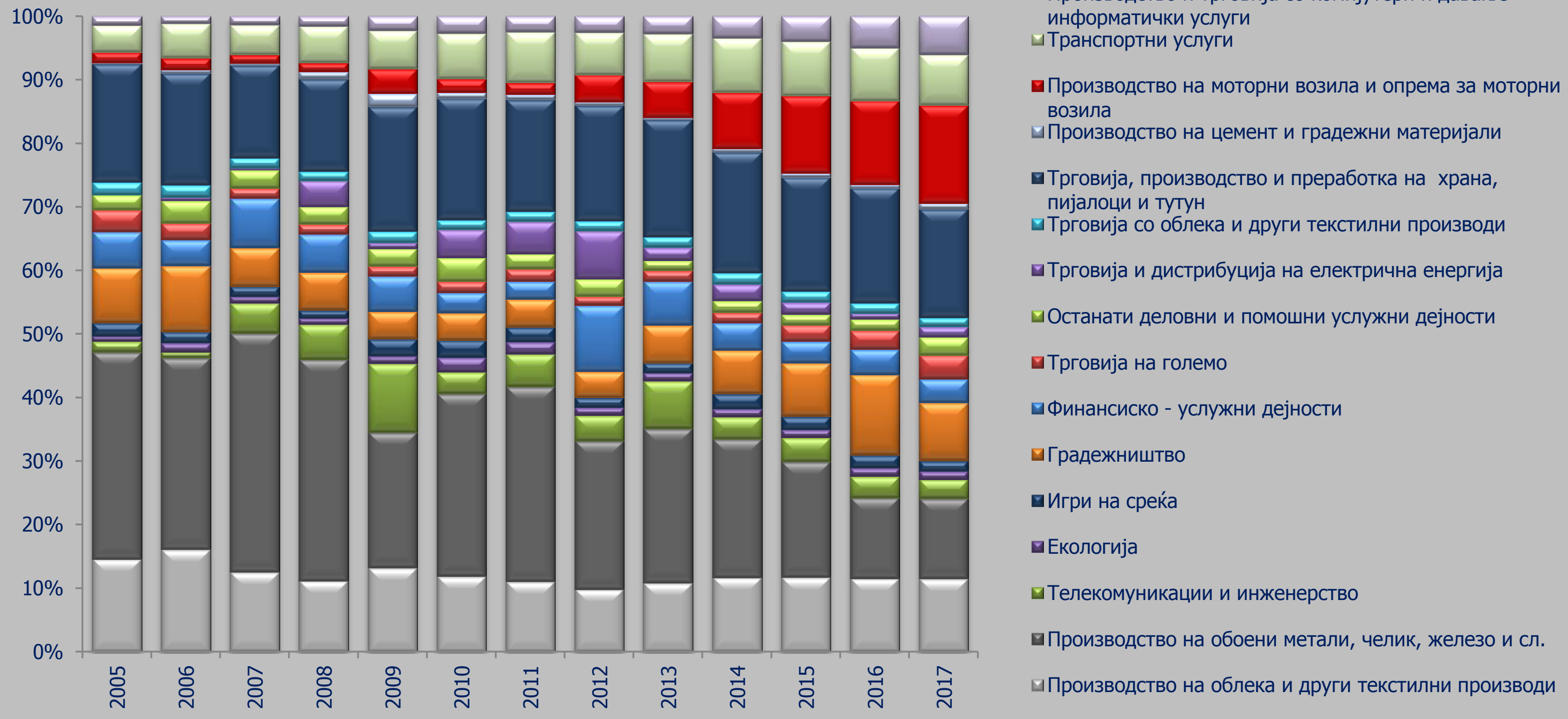

*податоците за 2017 година се однесуваат на периодот I-VIII.2017 година

Девизен пазар – трансакции на банки со фирми

Кои ФИРМИ ја формираат ПОБАРУВАЧКАТА НА ДЕВИЗИ?

Подиверзифицирана структура

- **Континуирано висока застапеност на побарувачка од фирми за трг. и произв. на храна и од дејноста трговија на големо**
- **Во просек 1/3 од побарувачката е на фирми за увоз на енергија (нафта, ел. енергија)**

Побарувачка од фирми во дејности кои чинат 77% од вк. побарувачка

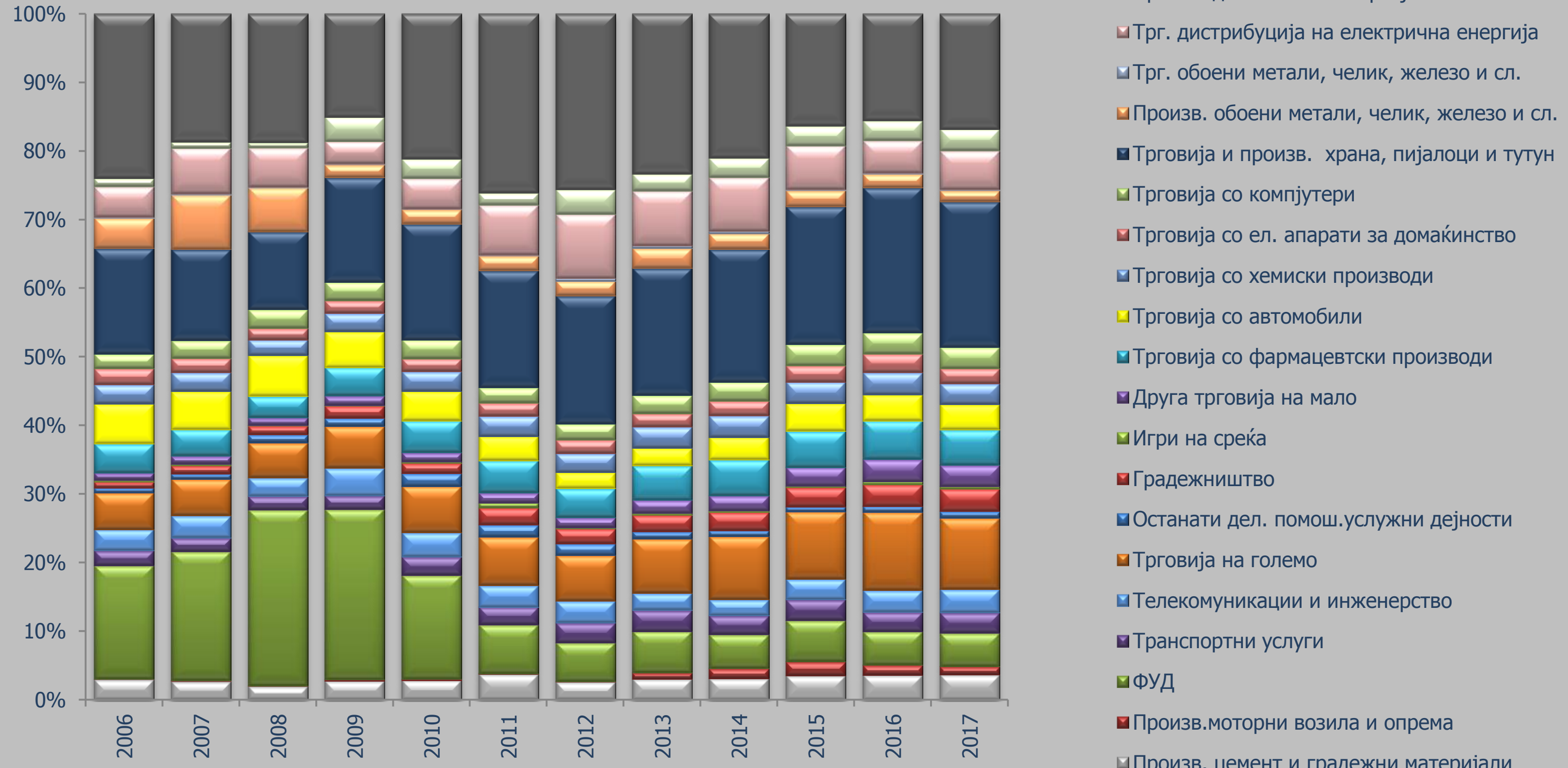

*податоците за 2017 година се однесуваат на периодот I-VIII.2017 година

Девизен пазар – трансакции на банки со менувачници

Банките откупуваат девизи од менувачниците

Во валутната структура доминираат CHF и EUR

Но, во последните години умерено повисока застапеност имаат и останати валути (главно AUD, а раст има и на DKK, CAD, NOK)

Валутна структура на понуда

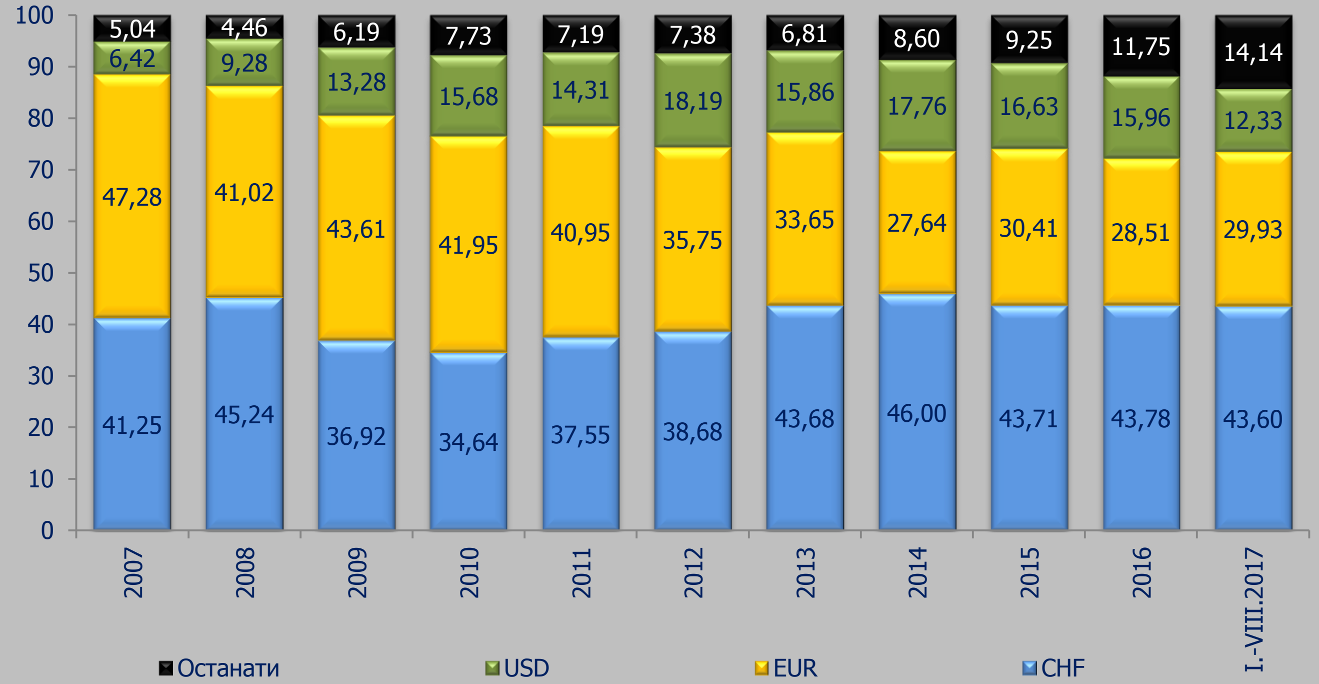

Девизен пазар – трансакции на банки со физички лица

Генерално, банките откупуваат повеќе девизи од физичките лица

Но, во услови на шок (2009г., 2016г.) кога побарувачката на физички лица расте, банките продаваат девизи (денарите се конвертираат во девизи)

Покрај ДЕВИЗНИОТ ПАЗАР, банките имаат и МЕНУВАЧКИ ПАЗАР со физичките лица – на којшто се согледуваат истите реакции од физичките лица

Девизен пазар , банки - физички лица (во мил. евра)

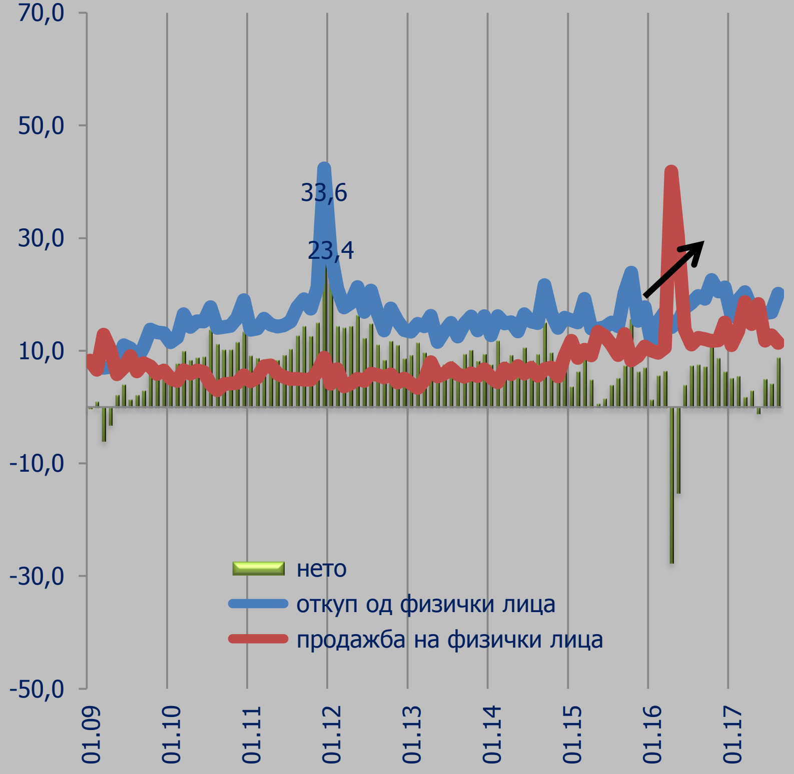

Менувачки пазар , банки - физички лица (во мил. евра)

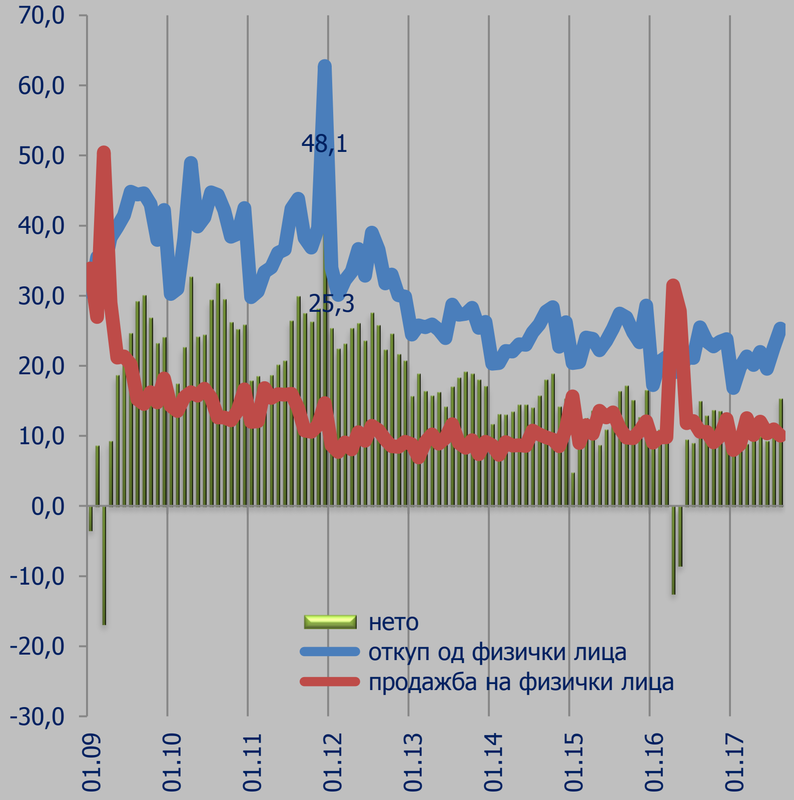

Девизен пазар – трансакции на банки со физички лица

На девизниот пазар – последните две години во услови на позначаен раст на побарувачката има намалување на нето-откупот со физичките лица...

...а на менувачки пазар на банките, понудата на физичките лица има континуиран тренд на намалување и придонесува за понизок нето-откуп на банките

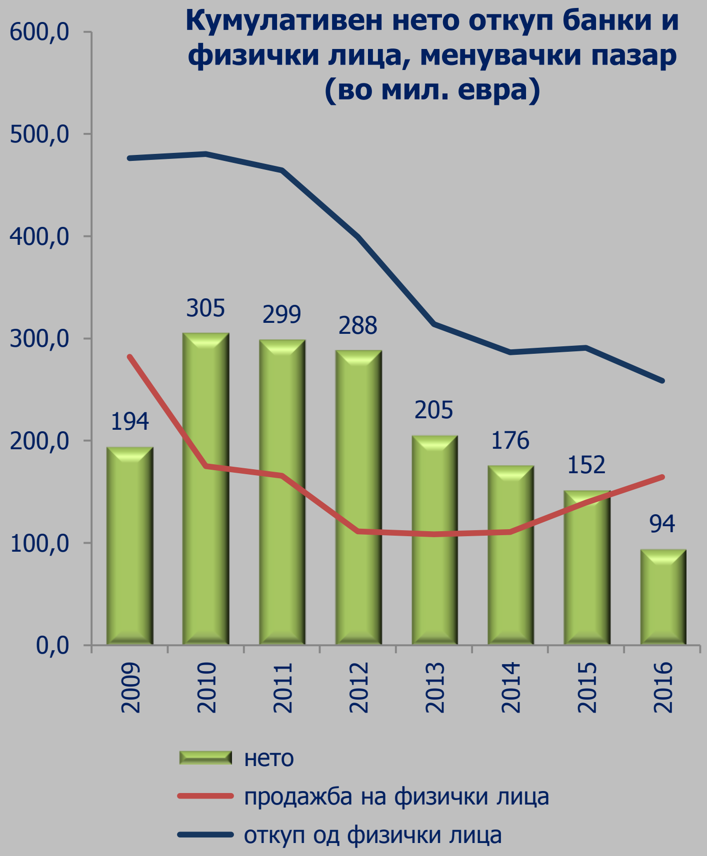

Девизен пазар – трансакции на банки со физички лица

Во однос на валутите со кои тргуваат физичките лица, доминантна валута е еврото што важи и за побарувачката и за понудата на девизи

Присутно тргување и со американски долари, швајцарски франци и останати валути

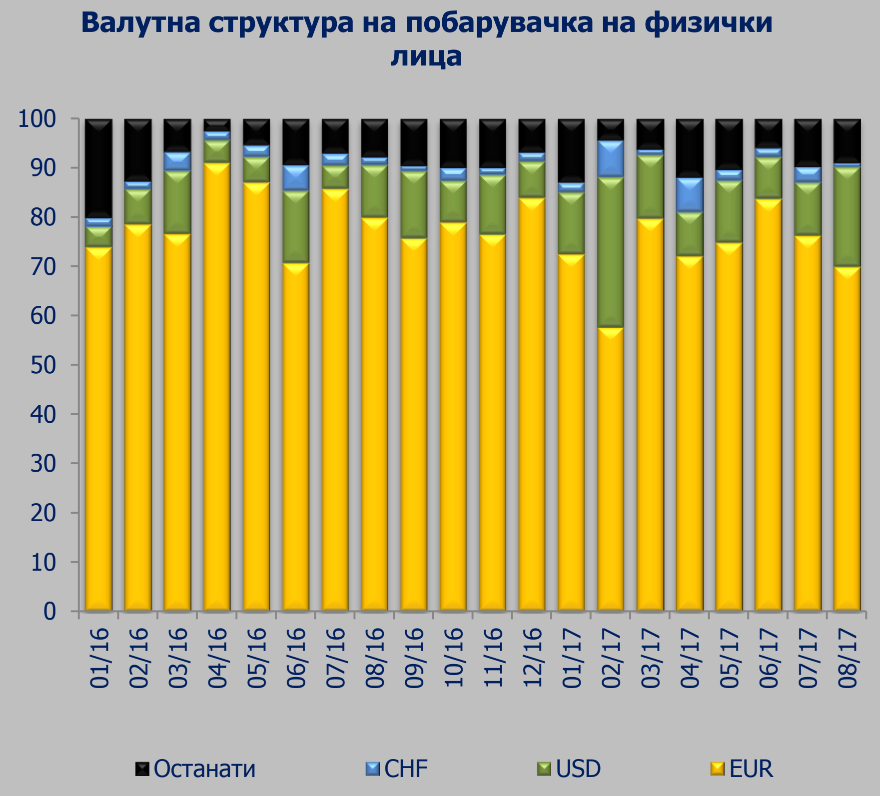

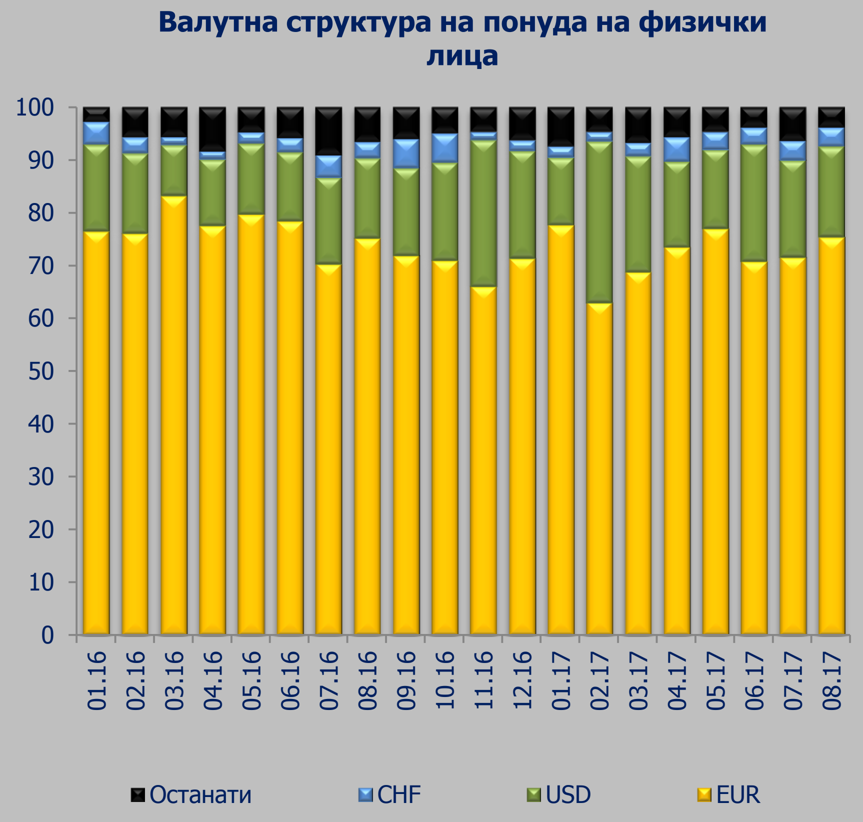

Девизен пазар - меѓубанкарски девизен пазар и девизен курс

Одржување на висок промет на меѓубанкарскиот пазар втора година по ред...

...и на овој пазарен сегмент, најзастапено е еврото, со околу 95%, а повремено се тргува и во долари и други валути.

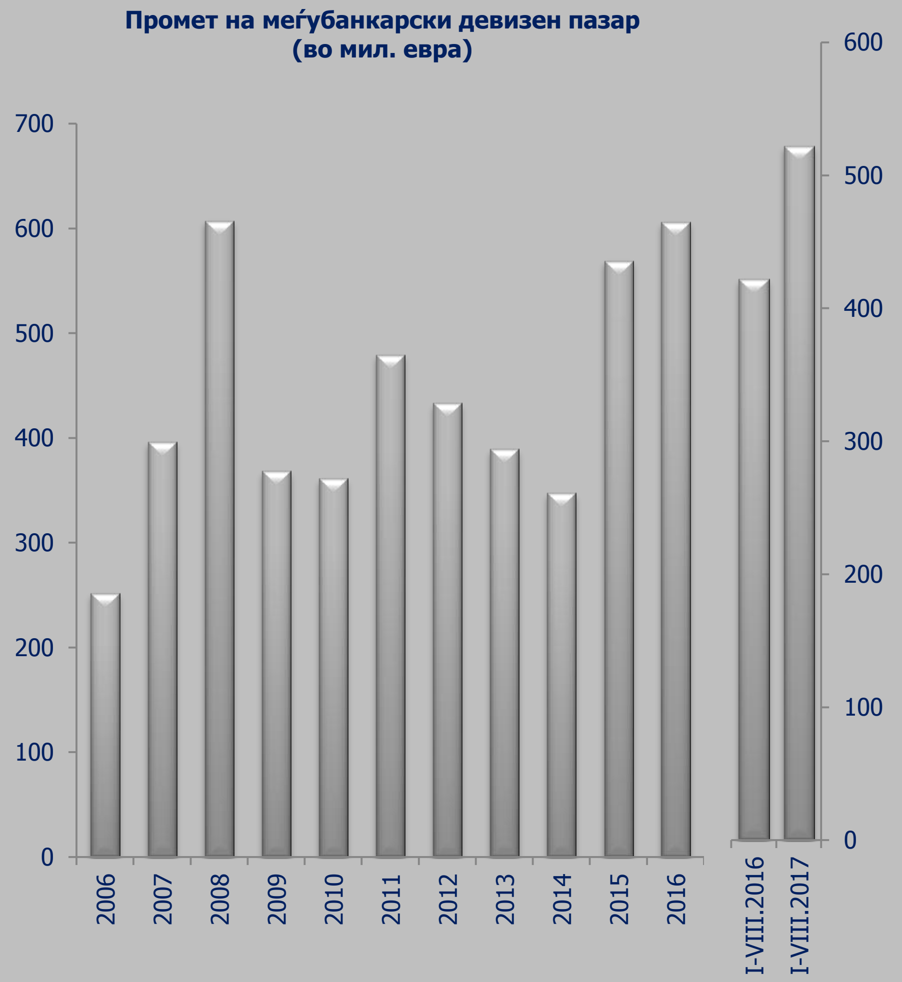

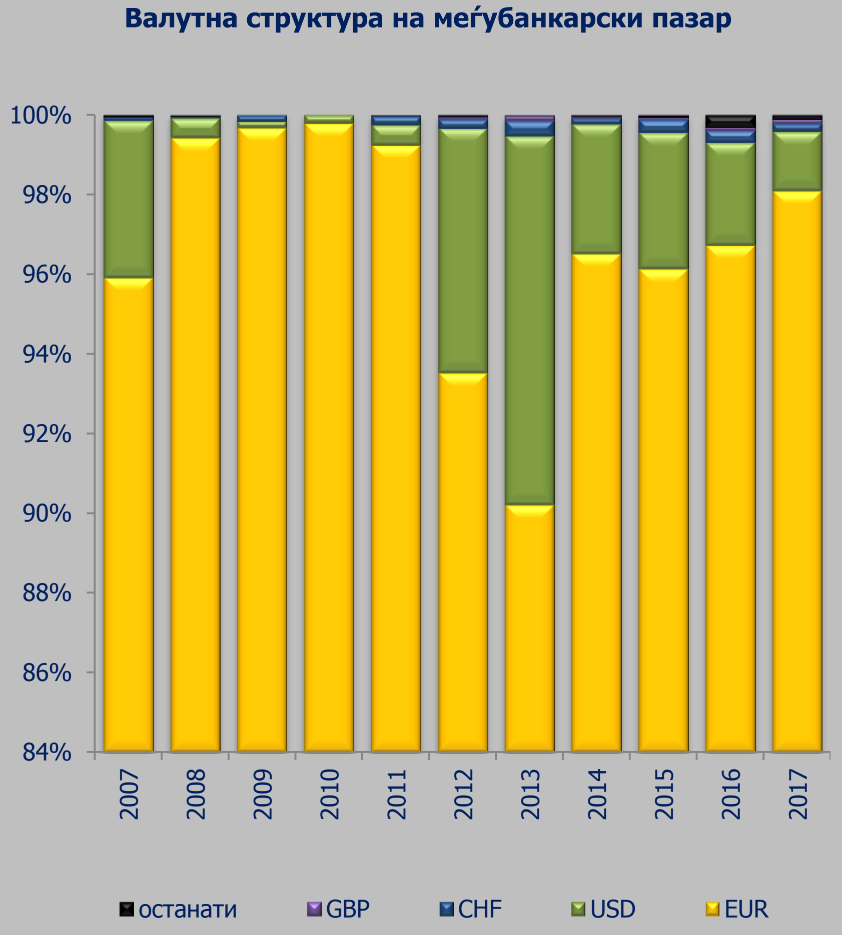

Девизен пазар - меѓубанкарски девизен пазар и девизен курс

Меѓубанкарскиот девизен курс генерално следи сезонска динамика

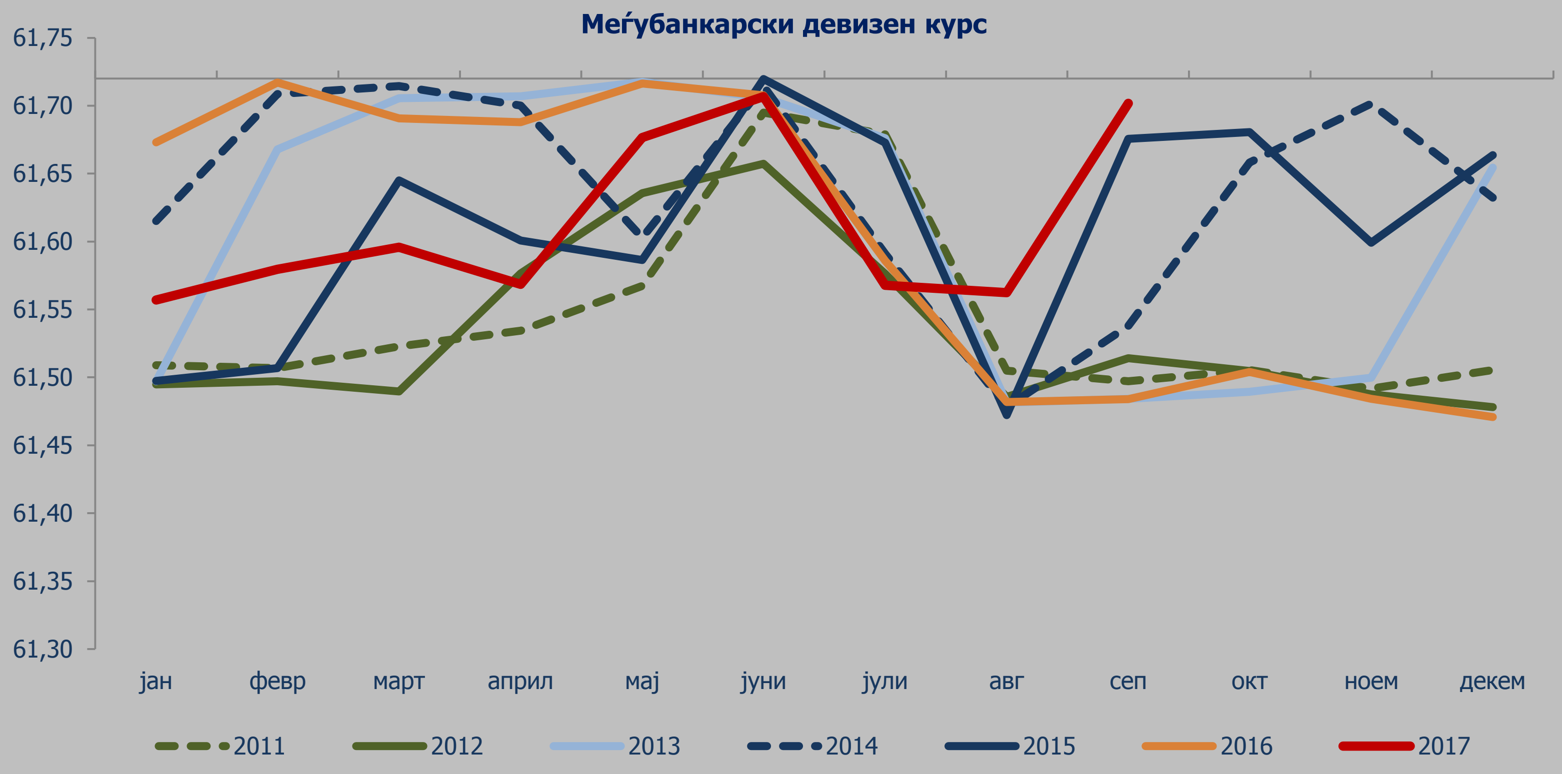

Девизен пазар - меѓубанкарски девизен пазар и девизен курс

- Меѓубанкарскиот девизен курс **е просечен курс од остварени трансакции** на меѓубанкарскиот девизен пазар
- Повеќе **го следи продажниот курс на банките на клиентите**
- **Се движи во интервалот на интервентните курсеви на Народната банка…**

…при што средниот курс на Народната банка е одраз на пазарните движења, особено со промената на методологијата во 2010 година.

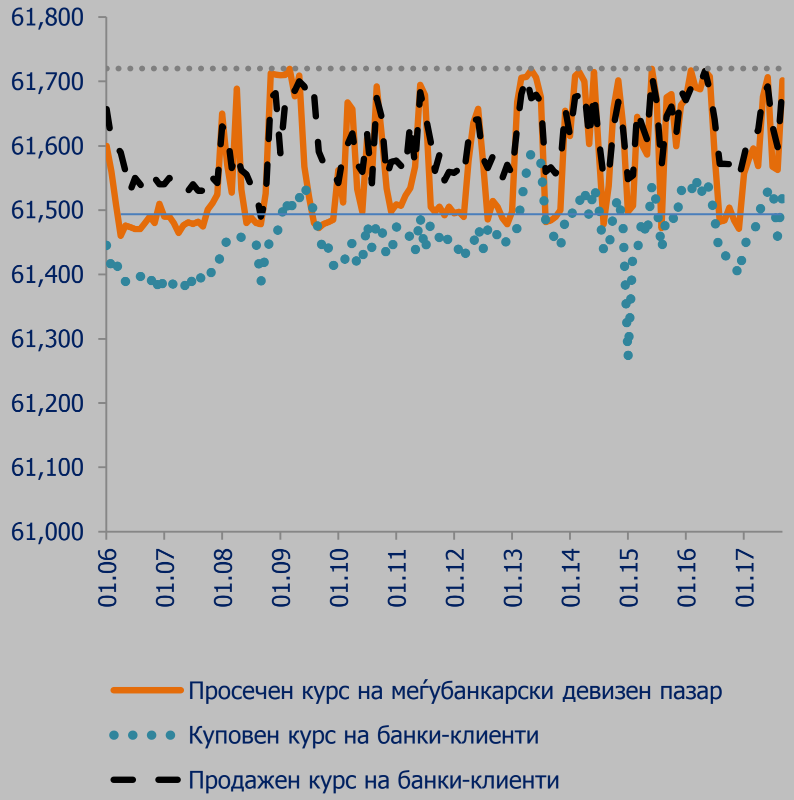

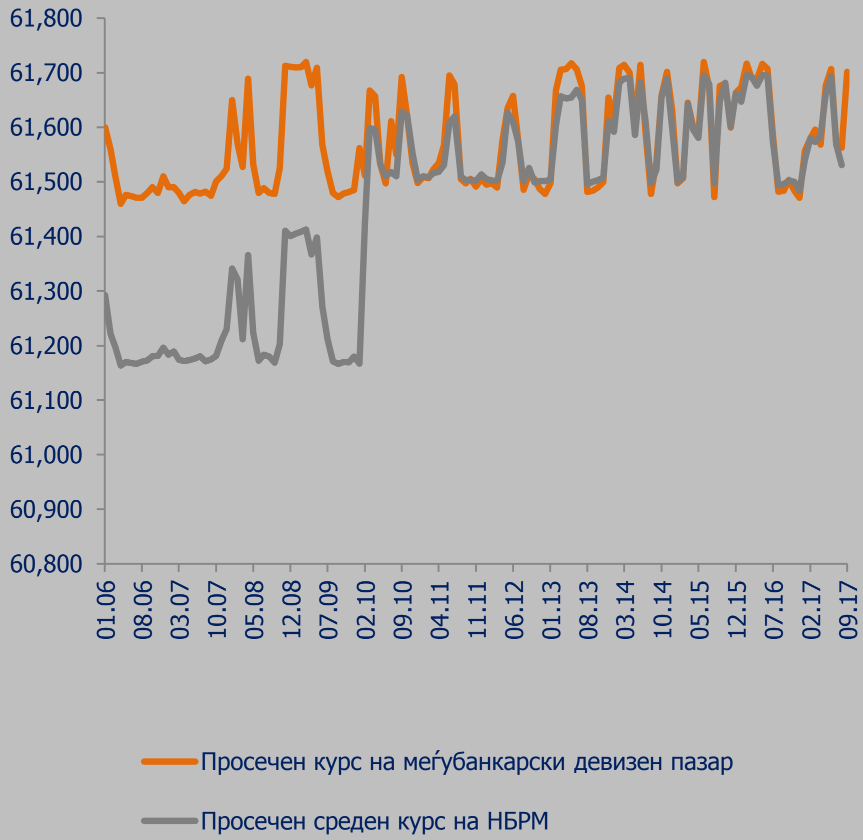

Одржување на стабилноста на девизниот курс НБРМ и банки поддржувачи (интервенции)

НБРМ ја одржува стабилноста на девизниот курс преку интервенции (во двете насоки), секогаш кога постои нерамнотежа помеѓу понудата и побарувачката на девизи
- ✓ **Кога има недостаток – продава девизи од девизните резерви**
- ✓ **Кога има вишок – ги откупува од банките**

- **Купопродажбите на девизи од страна на НБРМ се вршат со банки-поддржувачи на девизниот пазар на РМ (6 банки)**

Критериуми за избор
- мин. 5% учество во **промет со клиенти на девизен пазар**
- мин. 5% учество во промет на **меѓубанкарски девизен пазар**
- мин. 5% учество во **девизни обврски** на ниво на систем

Активности на поддржувачите
- Секојдневни **котации**, за трансакции од **0,35 мил. евра**
- **максимален распон од 0,05** денари/евро помеѓу куповен и продажен курс

- **Трансакциите се остваруваат преку електронска платформа за тргување на меѓубанкарскиот пазар**

Одржување на стабилноста на девизниот курс
Меѓубанкарски девизен пазар и интервенции

Банките ПОДДРЖУВАЧИ имаа растечка услога во вкупниот меѓубанкарски промет – ги задоволуваат потребите на другите банки ...

...што придонесува за намалување на интервенциите од страна на НБРМ

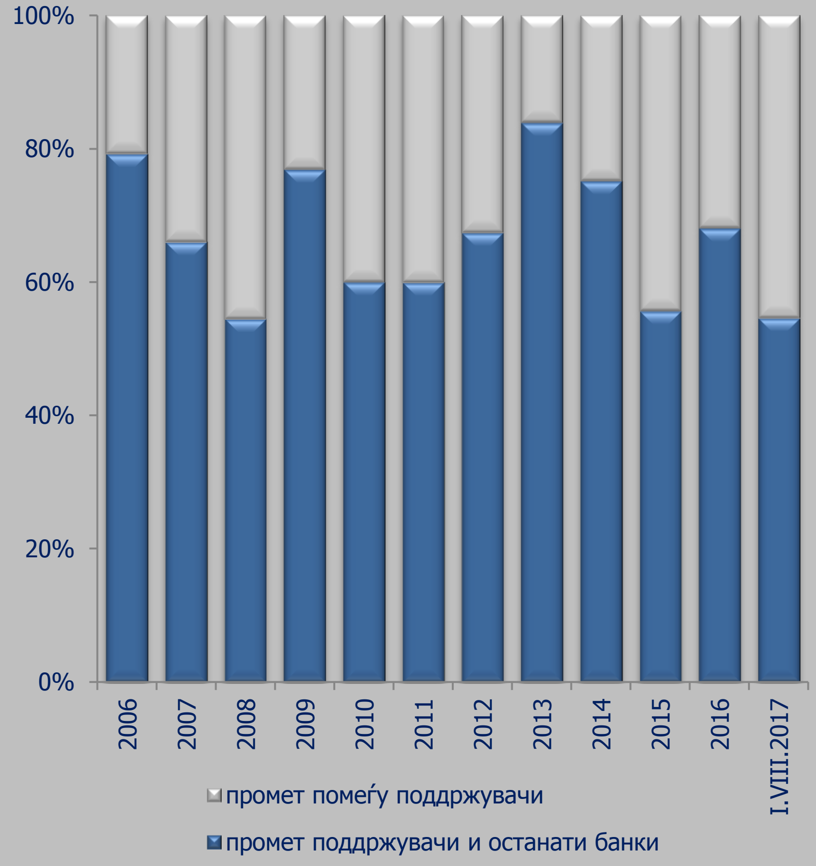

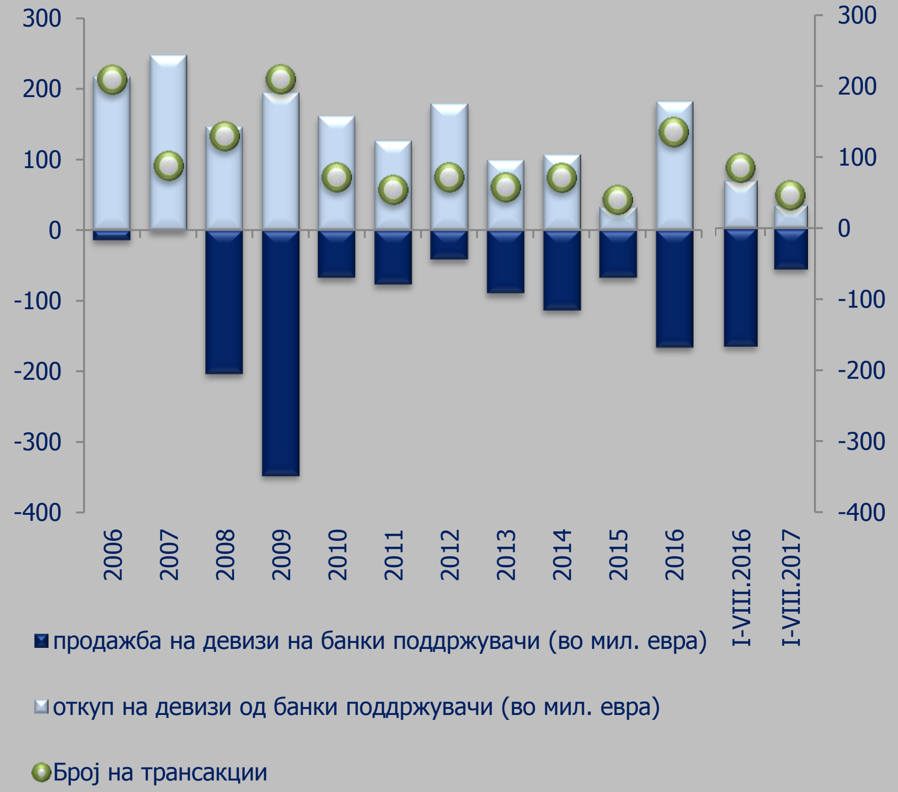

Интервенции на Народната банка

НБРМ интервенира само ако вишокот/недостатокот на девизи не го апсорбира/надополнува пазарот...

Тука, значајна е Отворената Девизната Позиција (ОДП) на банките:

- **Ако ОДП е ниска, а има побарувачка за девизи на ниво на цел банкарски систем – НБРМ интервенира со продажба на девизи од девизните резерви**
- **Ако ОДП е висока, а има понуда на девизи на ниво на цел банкарски систем – НБРМ интервенира со купување на девизи и ги надополнува девизните резерви**

Движење на ОДП и интервенциите на НБРМ (во мил. евра)

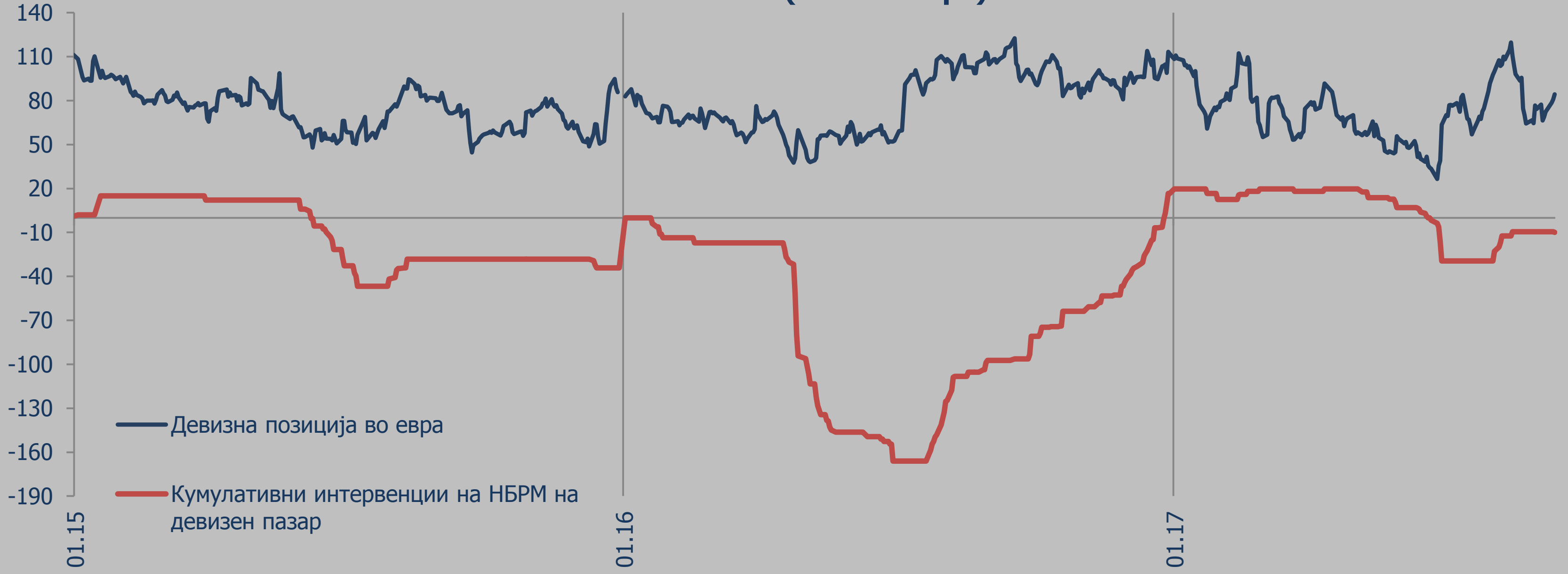

Одржување на стабилноста на девизниот курс
Формирање на девизниот курс

- **Девизниот курс на денарот во однос на еврото, којшто го објавува НБРМ на својата веб страна се пресметува:**
  - ✓ секој работен ден
  - ✓ како средна вредност
  - ✓ од котации до 16 часот
  - ✓ на куповни и продажни курсеви за евро во денари
  - ✓ од банките поддржувачи на девизниот пазар

- **Пресметаниот среден курс на денарот во однос на еврото од претходниот ден** (пример среда) **важи од 00:00 часот наредниот ден** (четврток)

- **Служи за книговодствено искажување на побарувања и обврски изразени во девизи** (банки, останат корпоративен сектор и др. субјекти)

- **Девизниот курс на денарот во однос на другите валути** (долари, фунти, јени…) **се пресметува од референтните курсеви на еврото со овие валути** (извор е курсната листа на ЕЦБ)

Курсна листа на Народната банка на Република Македонија
формирана на 16.06.2016 која се применува од
00:00 часот на 17.06..2016 година до почетокот на важење на новата Курсна листа

Држава	Шифра	Валута		Единици валута	Среден курс во денари
ЕМУ	978	евро	EUR	1	61.6949
С А Д	840	САД долар	USD	1	55.2129
В.Британија	826	британска фунта	GBP	1	78.0652
Швајцарија	756	швајцарски франк	CHF	1	57.0615
Шведска	752	шведска круна	SEK	1	6.5692
Норвешка	578	норвешка круна	NOK	1	6.5774
Јапонија	392	јапонски јен	JPY	1	0.5289
Данска	208	данска круна	DKK	1	8.2973
Канада	124	канадски долар	CAD	1	42.4604
Австралија	036	австралиски долар	AUD	1	40.5567
Бугарија	975	бугарски лев	BGN	1	31.5446
Чешка	203	чешка круна	CZK	1	2.2793
Унгарија	348	унгарска форинта	HUF	1	0.1958
Полска	985	полска злота	PLN	1	13.8671
Романија	946	нов романски леу	RON	1	13.5922
Хрватска	191	хрватска куна	HRK	1	8.1997
Турција	949	турска лира	TRY	1	18.8071
Русија	643	руска рубља	RUB	1	0.8383
Бразил	986	бразилски реал	BRL	1	15.8424
Кина	156	кинески јуан	CNY	1	8.3833
Хонг Конг	344	хонгконшки долар	HKD	1	7.1147
Индонезија	360	индонезиска рупија	IDR	1	0.0041
Израел	376	израелски шекел	ILS	1	14.2720
Индија	356	индиска рупија	INR	1	0.8204
Јужна Кореја	410	јужнокорејски вон	KRW	1	0.0469
Мексико	484	мексиканско пезо	MXN	1	2.9123
Малезија	458	малезиски ринггит	MYR	1	13.4455
Нов Зеланд	554	новозеландски долар	NZD	1	38.8043
Филипини	608	филипинско пезо	PHP	1	1.1887
Сингапур	702	сингапурски долар	SGD	1	40.8143
Тајланд	764	тајландски бахт	THB	1	1.5637
Јужна Африка	710	јужноафрикански ранд	ZAR	1	3.5819

ВИ БЛАГОДАРАМ ЗА ВНИМАНИЕТО!

http://www.nbrm.mk

: https://www.facebook.com/nbrmkd

https://twitter.com/narodna_banka